

Πραγματεύσαθε ἕως ἔρ-
χομαι (Λουκ. θ', 13).

ΠΑΝΔΑΙΣΙΑ

... Δραστηκώτερον ἄλλο μέ-
σον εἰς φανέρωσιν τῆς ἀλη-
θείας παρά τὴν τυπογραφίαν
νὰ ἐπινοηθῆ ἦτον ἀδύνατον.
(Κοραῖς· Συνέχ. ἱερ.· σελ. 427)

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΠΡΟΠΗΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ φρ. 6
Ἐξωτερικοῦ φρ. 7

Τὰ πρὸς δημοσίευσιν
Ἐγγράφα. δὲν ἐπι-
στρέφονται.

ἩΘΙΚΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ: 1-ῃ ΚΑΙ 15-ῃ ΕΚΑΣΤΟΤ ΜΗΝΟΣ

Τῇ ΣΥΝΕΙΤΑΣΙΑ: ΠΟΛΛΩΝ ΑΝΤΗΡΩΣΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΥΠΟ

Α. Χ' ΔΑΝΙΗΛ

ΑΓΓΕΛΙΑΙ

Ἡ ἔλη 8 σελ. 25 φρ.
Ἡ ἡμίσεια . . . 15 "
Ἡ γραμμὴ . . . 0,25 "

Μελέται ἐπιστημονι-
καί, κοινωνικαί καὶ δι-
δακτικαί. σύμφωνα:
πρὸς τὸν ἀκοπὸν τοῦ
Περιοδικοῦ, κατα-
χωρεῖονται.

Διεύθυνσις: *Rédaction de la Revue grecque «Πανδαισία» — VARNA (Bulgarie).*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡθικὰ καὶ μορφολογικὰ μικροβία. (Συνέχεια καὶ τέλος).
Ἡθικὰ μελετήματα. Δύο Βασίλισσαι τῆς Ἀγγλίας Ἐλισά-
βεττι καὶ Μαρία Στουάρτ. (Συνέχεια).— Ἐρωτηθεὶς εἰς τὸν 83
ἔτιμ. ἄν. Σημειώματα περὶ τῆς Μητροπόλεως Σισανίου. (Συν-
εχ.).— Ποικίλα.— Ἀλληλογραφία.— Ἀγγελία.

ἩΘΙΚΑ

ΚΑΙ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΜΙΚΡΟΒΙΑ

ΙΔΟΥ καὶ ἡ μαρμυρομένη νεάνις. Εἶναι ὁ κάλυξ τῆς χάριτος καὶ ἡ ἰσοτερῆς ἀκο-
λουθία τῆς γλυκυτάτης ἀθωότητος. Ὁρ-
γασμὸς καὶ ζωὴ εἶναι συνώνυμα μὲ τῆς
νεαρὰν ὑπαρξίν τῆς, μὲ τὸν πλοῦτον τῶν φυσικῶν καὶ
ἐνοργάνων ἀρετῶν τῆς ἡλικίας τῆς. Ἄλλ' ἐφιάλτης
πιέζει τὰ ἄβρα στήθη τῆς κόρης, ἡ δὲ κερῶδης, φεῦ!
ἔψις χαίρειάκιως χρωρῶναι τὸ πολύπτυχον τῆς ζωῆς
ἄνθος, πρὶν ἢ δρόσος τοῦ ἔαρος ἀφελῶς παίξῃ ἐπὶ τῆς
ρόδοπλάστου παρθενικῆς παρεΐας. Περιθωράκιον ἀτεγ-
κτον, πλὴν ἰσθόλον, σατανικῶς ἐπινοηθὲν καὶ πονήρως
ἀντιτασσόμενον κατὰ τῶν θεμελιωδῶν τῆς φύσεως νό-
μων, περιβάλλει κατὰ μέγα μέρος τὸν εὐπλαστον τῆς
νεάνιδος κορμὸν, ἐπὶ ζήμια τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὄργα-
νισμοῦ καὶ τῆς γενικῆς τοῦ σώματος ευφορίας. Πᾶσα
τῶν μελῶν κίνησις σκοπίμως καὶ ἀπροσκόπως τελου-
μένη εἶναι εὐεργετικὴ εἰς τὴν φυσιολογίαν τῶν ὀργά-
νων. Πᾶσα λ. χ. εὐρεῖα διαστολὴ τοῦ θώρακος κατὰ
τὴν ἀναπνοὴν εἶναι θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ὀξειδώσεως
τοῦ αἵματος, καὶ τῆς καλῶς ἐννοουμένης τῶν ἰστώων

θρέψεως. Ἄλλ' ἐφιάλτης εἶναι ὁ στρεβλῆσμος, ὅστις
δεινῶς περισφίγγει τὸν θώρακα ὅστις δεινότερον πι-
έζει τὸν στόμαχον καὶ ἐνογλεῖ τὸ ἦπαρ, ὅστις ἀναίρει
τὴν διασταλτικότητά τῶν ὀργάνων τῆς φαρμογῆς, ὅ-
στις διαταράττει τὸν χημισμὸν τῶν ὀξέων τῆς πέψε-
ως, ὅστις προκαλεῖ συμφορήσεις εἰς τὰ ὑπ' αὐτὸν σπλάγ-
χνα, ὅστις στενοχωρεῖ τὴν ἐλευθέραν ἐναλλαγὴν τῆς
ὕλης, ὅστις πτωχύνει τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ ὀξυγόνου, τοῦ
ζωηρῆτος αὐτοῦ στοιχείου ὅστις κατὰ πολλὰ παρεμ-
ποδίζει τὸν ροὺν τῆς κυκλοφορίας, ὅστις τέλος ἐξασθε-
νίζει τὰ ὀργανικὰ κύτταρα, καὶ εὐνοεῖ τῆς φθινάδος νό-
σου τὰ σπέρματα. Ποσάκις ἡ ἐπιστήμη, ἔστω καὶ διὰ
τῶν ευαρίθμων, ἄλλ' ἐγκρατῶν αὐτῆς διεμυρμένων δὲν
κατεδίκασε τὸν ἐπονείδιστον αὐτὸν ἐχθρὸν τῆς νεανι-
κῆς ὑπαρξέως; Ποσάκις καὶ ἡ χρηστὴ ἔστω καὶ τῶν
ὀλίγων συνειδήσις δὲν ἐξάνεστη κατὰ τῆς κούφότητος
τῶν δημιουργῶν τῆς προώρου κατατροφῆς των; Ἄλλ'
αἱ σοφαὶ ὑποθήκαι καὶ ἡ διμαρτύρησις των ἡ ἀδρά
ἐξηλέγγηθησαν ἀσύλληπτα ὄνειρα ματαιοπονύσης καρ-
δίας. Τὸ κικὸν ἀκατάσχετον βραίνει τὴν ὀλεθρίαν τακ-
τικὴν του. καὶ θριαμβευτικῶς φέρει τὸ ἄρμα εἰς παν-
τελῆ καταποντισμὸν. Ἡ νεάνις φθινοῦσα τοῦ ἰο' αἰ-
ῶνος γίνεται αὐτόχειρ, χαρίζομένη εἰς διαβολικὴν ἐπί-
νοϊαν τῆς ἐσθῆτος. Ἡ δὲ φθίνουσα σικὰ τοῦ θανάτου
περίπταται ἐκεῖ, ὅπου ἡ μαρμαρυγὴ τῆς ζωῆς ὤφει-
λε νὰ ἀπαστρέπτῃ ἐξ ὑπαρχῆς.

Ἐρωτήσατέ με καὶ πάλιν ἀναγνώσται: Τί κατέ-
στησε φθισικὴν τὴν ἦδῃ ἄπνον καὶ νεαρὰν; Τὸ μι-
κρόβιον τῆς φθίσεως; Ἀποκρίνομαι καὶ πάλιν ἐν ἐπι-
στήμη καὶ ἀληθείᾳ: Ποσῶς ἄλλὰ τὰ ἠθικὰ μικροβία
τῆς φιλαρεσκείας καὶ ματαιοφροσύνης, διὰ τῶν τοῦ

νῶν τῶν ὁποίων ἐμολύνθη ἡ θέλησις τῆς ἀβρᾶς ἡλικίας, καὶ ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ τοῦ ἰοῦ τῶν παθῶν ἡ τρυφεραινομένη τῆς κόρης ψυχῇ. Τούτων δὲ ἀποτέλεσμα ἡ ἔκλυσις τῶν ὀργανικῶν δυνάμεων, καὶ ὁ πρόωρος ἐκ φθίσεως θάνατος διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ζωτικότητος τοῦ ὀργανισμοῦ, ὅπως οὗτος σθανερώς ἀποκρούση τοὺς ἐπιδρομεῖς μικροὸργανισμοὺς κατὰ τὸν ἐπικρατέστερον. ὡς εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, νόμον τῆς φύσεως. Καὶ πάλιν ἡ ψυχολογοῦσα κλινικὴ ταῦτά μετὰ τῆς φυσιολογίας ὀρθοφρονοῦσα θεσπίζει.

Ἰδοὺ τέλος καὶ ὁ ἐκφυλιζόμενος ἐνῆλιξ. Πάθη δυστυχῶς κοινὰ καὶ λίαν φλογιστικά εἶναι σὺν τοῖς ἄλλοις ἡ ἀναιμένη τράπεζα, καθὼς καὶ ἡ ἐνοχλος παρκαῖ ῥητῆς τοῦ δεκαλόγου ἐντολῆς. Πολυποσία καὶ (σφύλις), δυστροφικῶς ἐμποτίζουσι τὸν ὀργανισμὸν, καὶ διὰ τῆς τοξικῆς ἐπενεργείας ἐπὶ πάντων μὲν τῶν κυττάρων, ἀλλ' ἰδίως ἐπὶ τῶν κυττάρων τοῦ νευρικοῦ συστήματος, πονήρως ἀπηχοῦσιν ἐπὶ τοῦ πνεύματος. Ἡ μάλλον, ἡ ἀλήθεια κεῖται ἐν τῇ ἀντιστροφῇ τῶν ὀρων τοῦ συλλογισμοῦ, διότι ἡ διαστροφή τοῦ εὐπροσώπου χαρακτηῖρος καὶ ὁ ῥεμβασμὸς τῆς ὑδαροῦς διανοίας τοῦ νεωτέρου βίου ἐκνευρίζουσι τὸν ἄνθρωπον σωματικῶς, διὰ τῆς ἐκτεθλημένης καὶ ἀντεπιστημονικότητος διαγωγῆς του. Ἐπὶ τῶν νέων γενεῶν ἔλαγεν ὁ κληῖρος ν' ἀποτίεν οὐχὶ μόνον οἰκεία παραπτώματα, ἀλλὰ καὶ ἴσων καὶ προπατέρων ἔτι ἀμαρτήματα, καὶ ὁ μὲν παθολόγος διαμαρτύρεται ἐντόνως κατὰ τοῦ καθ' ἐλάχιστην λίαν αὔξαντος ἀριθμοῦ τῶν νόσων τοῦ ὀργανισμοῦ. Ὁ σφύλιδολόγος διακηρύττει βροντοφῶνως ὅτι ὁ πορνικὸς ἴος δηλητηριάζει τὸν ἠθικῶς διεστραμμένον καὶ ὀργανικῶς, καὶ μάλιστα ἀνιάτως.* Ὁ δὲ φρενολόγος περίλυπος παρατηρεῖ ὅτι ἡ παρά φύσιν ἐκτροπὴ τοῦ ὀργανισμοῦ, διὰ τῆς νευρικῆς τῶν κυττάρων ἐξαντλήσεως, ψυχιατρικῶς μεθερμηνεύεται νευρασθένεια, ὑστερισμὸς, ἠθικὴ παράνοια, ἐκφυλισμὸς. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον ὡς ἐπιστήμονες κλινικοὶ καὶ θεραπευταὶ οὐδὲν ἕτερον τοξικώτερον ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος γνωρίζομεν, ἢ τὴν δι' οἰσπνεύματος διακόρευσιν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὴν διὰ σφύλιδος δηλητηρίασιν αὐτοῦ, ἀλλὰ μάλιστα τὴν διὰ σφύλιδος δηλητηρίασιν, διότι ὁ ἀφροδισιακὸς ἴος, ἔχει μόνον διαφθείρει ὅσον οὐδεὶς ἕτερος τὸν ὀργανισμὸν καὶ καθ' ὅλα

αὐτοῦ τὰ συστήματα. ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ φάρμακα, δι' ὧν ἐξουδετεροῦται οὗτος, ἢ ὀρθότερον προσπαθεῖμεν ἡμεῖς νὰ τὸν ἐξουδετερώσωμεν, εἴτα τὰ ἄλλα τοῦ ὑδραργύρου καὶ καλίου, καταστρεπτικώτατα φέρονται πρὸς τὰ ἐρυθρὰ τοῦ αἵματος σφαιρίδια. Καὶ κοινωνικὸς παράγων ἠθικῶς ἐκφυλιζόμενος καὶ ὀργανικῶς ἐκνευρίζόμενος, εἰς ταφὴν βεβαίως βαίνει μὲ ὑποτρέμοντα σκέλη. Καὶ οὕτω φθίνει ἡ ζωὴ, καὶ ὁ βραχίον τῆς ἐργασίας παραλύει, φθίνει ὁ ἀνὴρ τῆς σήμερον, ὁ πατήρ τῆς αἴριον ὁ διατροφεὺς τοῦ μέλλοντος.

Ἐρωτήσατέ με καὶ διὰ τελευταίαν φοράν ἀναγνώσται: Τί κατέστρεψε φθισικὸν τὸν ἥδη ἄπουν καὶ νεκρὸν; Τὸ μικροβίον τῆς φθίσεως; Ἀποκρίνομαι διὰ τελευταίαν φοράν ἐν ἐπιστήμῃ καὶ ἀληθείᾳ: Ποσῶς, ἀλλὰ τὸ ἠθικὸν μικροβίον τοῦ ἀναιμένου βίου καὶ τοῦ ἀπὸ χαρακτηῖρος ἐκφυλισμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐμολύνθη ἡ θέλησις καὶ ἐδηλητηριάσθη ἡ ἐφάρμακτος ψυχῇ. Τούτων δὲ παθολογικὴ συνέπεια ἡ θρηνώδης ἀπήχησις ἐπὶ τοῦ φθίνοντος ὀργανισμοῦ.

Ἡδυνάμεθα καὶ πέραν τῆς πρώτης ἀνδρικῆς ἡλικίας νὰ προχωρήσωμεν, ἐτάζοντες καὶ τοὺς μέχρι γήρατος σταθμούς τοῦ ἐπιγείου ἡμῶν βίου. Ἀλλὰ πανταχοῦ ἐπικρατεῖ ἡ αὐτὴ τακτικὴ. Φθίνει τόσον εὐκόλως καὶ ὁ μετῆλιξ καὶ ὁ ὑπερῆλιξ, ὅσον καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν, ἀφῶ αἱ αὐταὶ ζοφώδεις τοῦ πνεύματος τάσεις εἶναι ἡ ἄλυσσις τῆς συναρμογῆς τῶν ἰδεῶν καὶ τοῦ συσχηματισμοῦ τῶν ἡθῶν.

Τὰ ἀτυχῆ συμπτώματα τοῦ σημερινοῦ βίου ἐμφαίνουσιν οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλαττον, ἢ τὴν ἀξιοθρηνητον ταπείνωσιν τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν ἀπὸ ἡθους καὶ ἀγωγῆς, ἀπὸ ἀνατροφῆς καὶ χαρακτηῖρος, διότι ἐξηθρωμένοι ἐπιστήμονες καὶ ὑποσκάζοντες ἰδιωτικὰ παραδιδόμεθα ὀλοκαύτωμα εἰς τὴν κάμινον τῶν οἰθαλέων παθῶν. Καὶ τὸ ἀλγεινότερον, ἐνῶ ἐξαντλούμενοι κατατρῆκόμεθα καὶ φθίνομεν σωματικῶς, ἡμεῖς, ὡς ἄλλοι ὑφέρποντες ἐπὶ τῆς σποδοῦ πυρίσλεκτοι κογλίαι τοῦ Αἰσώπου, ἄδομεν τὸ σύμβολον τοῦ ματαιόφρονος βίου «φάγωμεν, πῖωμεν, εὐφρανθῶμεν» αἴριον γὰρ ἀποθνήσκουμεν ἢ τὸ νεώτερον τοῦ φραγκικοῦ πολιτισμοῦ «L' amusement c' est le but de notre vie». Φθίνομεν νὰ, ἀπέλπιδες ἐν πλήρει ἐξελίξει τῆς ζωῆς, ἐκνευρισμένοι, καταπεπονημένοι, ἐκπεφυλισμένοι, οἰκτρῶς διεφθαρμένοι καὶ ἀνάνδρως ἡττημένοι ὑπὸ μικροσκοπικοῦ ἐγθροῦ. Διότι τὸ σφρίγος τῶν κυττάρων ἐδάμασεν ἡ διὰ τῶν ἠθικῶν μικροβίων μολυνθεῖσα βούλησις, διότι τὴν εὐρωστίαν τῶν ὀργάνων κατέβαλεν ἡ διὰ τῶν φαύλων ἐρετῶν μανθηῖσα προαίρεσις, διότι τὴν δύναμιν

*) ΣΗΜ. Ἐνταῦθα κρίνομεν ἐπίκαιρον νὰ διαμαρτυρῶμεθα, ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης καὶ φιλανθρωπίας, κατὰ τῶν ἰατρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀγρυπτικῶς διὰ τοῦ τύπου διακηρύττουσι, ὅτι θεραπεύουσιν τὰ χέως καὶ ἀσφαλίως τὴν σφύλιν, νόσον τοῦ ὀργανισμοῦ λίαν μολυσματικῆν, ἡ ὁποία οὐδενὸς τοῦ σώματος ὀργάνου φεῖδεται, καὶ οὐδέποτε διὰ τῶν σημερινῶν μέσων τῆς ἐπιστήμης ἐῖται.

τῆς παγκάλου ἀρετῆς ἤμβλυεν ἢ χαλκόχρους ἀσπίς τῆς μέθης τῶν παθῶν. Οὕτως ἢ ἀγνότης τῆ: καρδίας δὲν ἐξυγιαίνει πλέον τὸ σῶμα, οὔτε ἢ λελογιτμένη καὶ σωφρονούσα ψυχὴ ἐνισχύει πλέον τὴν γήνην αὐτῆς περιβολήν. Διὰ τοῦτο εἰ καὶ ὁ λόγος ἐπιτάττει, εἰ καὶ ἢ ἀληθὺς ἐπιστήμη παραγγέλλει, ἀλλ' ἢ παράφορος, ἢ θεραπεύουσα καὶ ἢ θεραπευομένη ἐν τούτοις ἀνθρωπότη, ἢ πολλὴ εἰ μὴ ἢ ὅλη, διαφθαρέσα συνήθως τυφλώττει καὶ οὐδὲν ὑγιές καὶ σωστικὸν διαποάττει, ὀργιάζουσα εἰς τὰ κρυσφύγετα τοῦ ἐρέβους, βακχευομένη εἰς μαύρην καταγιγῆα ἠθικῆς νυκτός. Καὶ ἐν τούτοις δοξάζει ὅτι ἐκπολιτίζεται, ἐξευγενίζεται, διαφωτίζεται· ὅτι σωφρονεῖ, ὑγιαίνει, εὐδαιμονεῖ· ὅτι ἠθικοποιεῖται, θεραπεύεται, ἀπολυτροῦται, σώζεται. δοξάζεται ὅτι μικροῦ δεῖν καὶ τοῦ Δημιουργοῦ αὐτοῦ ὑπέρκειται(1) ὅτε ἀκριβῶς ἢ ἀμαύρωσις τοῦ μετώπου καὶ ἢ ἔκλυσις τοῦ ἦθους σαλεύουσιν ἐκ βάρων τὸν ὄργανισμόν. Ἐνταῦθεν καὶ οὐδόλως ἄπορον, διατι οἱ πάντες σχεδὸν νοσοῦμεν κατ' ἄμφω, διατι οἱ φθίνοντες ἠθικῶς ὑπὸ τοῦ οἴστρου τῆς ἀκολασίας κατέστησαν διὰ τῆς πλημμελοῦς αὐτῶν διαγωγῆς τὸν ὄργανισμόν ἀνικμον καὶ εὐπαθῆ, τὸν παρασκευάσαν γῆν ἀγαθὴν εἰς τὴν ὕνιν πρὸς σποράν τῶν μορφολογικῶν μικροβίων τῆς φυματιώσεως. Καὶ βεβαίως ἤδη ταῦτα πρῶκόπτουσιν ἐκεῖ, ὅπου ὄφειλε νὰ εἶναι χέρσος καὶ στεῖρα ἄρουρα εἰς τὸ βροτολοιγὸν ζώοριον διὰ τῆς νεανικῆς καὶ ἀνδρικῆς ἀλαμιότητος τῶν κυττάρων.

Κ. ΠΑ. ΠΑΠΑΔΗΜΙΟΣ, ἱατρός.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΑΥΤΟ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΙ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑ ΣΤΟΥΑΡΤ

ΕΙΣ τὰς βορείους Κομητείας πλείστους εἰσέτι ἠριθμοὶ θραυδοὺς ἢ παλαιὰ ἐκκλησία, οἱ δὲ κόμητες Νορθουμβερλανδίας καὶ Βεστμωρελανδίας ὕψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας, ὅπως ἐλευθερώσωσι τὴν Μαρίαν καὶ ἀποκαταστήσωσιν αὐτὴς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἢ ἐπιχειρήσεις αὐτῶν ἀπέτυχον, εἰ καὶ ἀνεπέστησαν σημαίας, ἐν αἷς περιέτατο ὁ Χριστὸς μετὰ τῶν αἰμοσταγῶν πληγῶν του, ἵνα οὕτω κινήσωσιν εἰς οἶκτον πόν λαὸν ὑπὲρ τῆς θμιοπασχούσης Μαρίας. Καὶ ὁ μὲν κόμης Νορθουμβερλανδίας παραδοθεὶς, ὡς φυγάς ὑπὸ τῶν Σκώτων, ἀπέθανεν ὑπὸ χειρὸς τοῦ δήμου, ὁ δὲ ἀπεκεφαλίσθη. Καὶ αὐτὸς ὁ δευτὸς Νορθοικίου, ἐπιθυμῶν τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας, ἐπανεστάτης καὶ τελευταῖον ἠττήθη, ἢ δ' Ἐλισάβετ ἀγκυλώσα τὸν ἀνθρώπου τοῦτον ἢ παρεῖθε τὰ λάθρ του, ἢ δὲν ἐνόμισεν αὐτὰ ἱκανὰ πρὸς τιμωρίαν, διὸ καὶ, δοθείσης χάριτος, ἀφέθη ἐλευθερὸς κατόπιν.

Ἐγίνωσκον ἢ Ἐλισάβετ τὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης, τὴν μὲν Γαλλίαν ταρασσομένην ὑπὸ τῶν Οὐγενότων, τὸν δὲ Φίλιππον ἀσχολούμενον περὶ τὴν κακαστολήν τῶν Λουθηρανῶν ἐπαναστατῶν. Ἐδείκνυε μὲν ὑποουλότητος καὶ κατανοητικῆς ἐν τῶς εὐλαθείας, ὡς κροκόδειλος ἐπὶ τοῦ θύματός του, εἰς τοὺς πρέσβεις, ὅτι ἐλυπεῖτο κρατοῦσα ἀιμακλιωτον γυναίκα ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῆς αἵματος καὶ ὅτι ὄφειλε νὰ διατηρῆ τοὺς πολιτικούς λόγους μᾶλλον τῶν οἰσθηματικῶν καὶ ἀπέναντι ὄλων τούτων ἢ Εὐρώπῃ δὲν ἤδύνατο νὰ θμιλήσῃ. Πᾶσαι αἱ προσπάθειαι τῶν ξένων αὐλῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Μαρίας ἔμειναν ἀνευ ἀποτελέσματος. Ἡ ἐπαναστατικὴ τῆς Σκωτίας κατάστασις, ἐνθα ἢ τῶν κομμάτων μανία προὐκάλεσε μισοφονίας καὶ ἐμφύλιον πόλεμον, ἄρα δὲ οἱ τῆς ἠπείρου θρησκευτικοὶ πόλεμοι ἐφαίνοντο ὅτι καθίστων ἀναγκάσαν τὴν περαιτέρω τῆς Μαρίας κράτησιν.

Δυστυχῶς ἐν ἔτει 1556 νέος τις ὑπὸ νοητικῶν πεπρονισμένος πλεονεκτικῶν, θεωρῶν τὴν Μαρίαν μάρτυρα τοσούτης μακροχρονίου καθιέρσεως, ἐνεκα τῆς ἰδέας αὐτῆς, Βαβίγκτων δνόμεναι, καθολικὸς φανατικώτατος, ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ ἀκρατήτου νόου του μελετᾷ μετ' ἄλλων συνεταίρων συνωμοσίαν ἵνα δολοφονήσωσι τὴν Ἐλισάβετ καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ Ἰσπανικῶν στρατευμάτων, — τῆς Ἰσπανίας χρησιμευούσης τότε ὡς φυτώριον, ἐν ᾧ ἐμελετώντο αἱ στυγερώτεραι δολοφονίαι, — καθίσωσιν εἰς τῆς Ἀγγλίας τὸν θρόνον τὴν Μαρίαν. Ἡ πρόθεσις ὅμως αὐτῶν ἀνεκαλύφθη, οἱ ἔνοχοι ἀπέθανον ἐπὶ τοῦ ἰκρίώματος. Ὁ δὲ Βαβίγκτων, ἐπειδὴ μετέχε τῶν εὐγενῶν, ἐκκρατομήθη. Πρώτην ἤδη φράξιν, τοῦ πτώματος σφαδάζοντος ἔτι, ἐξήγαγεν ὁ δήμος τὰ ἀχνίζοντα αὐτοῦ σπλάγγνα, διότι ἢ πολιτεία ἀμφοβάλλεν, ἐὰν ὑπῆρχον τοιαῦτα καὶ ἐλιτοῦργουν εἰς τὸ ἀποτρόπαιον τοῦ μητραλοίου σῶμα. Οὐχ ἤστων τὸ ἐγγλήμα τούτο ἐπέπρωτο ἵνα συμπαράσῃ καὶ τὴν Μαρίαν· διότι, ἐξετάσεως γανομένης, δὴλον ἐγένετο, ὅτι αὐτὴ εἶχε γινῶσιν τῆς συνωμοσίας ἐκεῖνης· διὸ καὶ τὰ δικαστήρια ἐκήρυξαν αὐτὴν ἔνοχον. Ἡ κατηγορία ἐστηρίχθη, καθότι δύο ἐπιστολαὶ προσηρέχθησαν ἐν τῇ δικαστηρίῳ, ὑπὸ τῆς Μαρίας δῆθεν ὑπαγορευθεῖσαι εἰς δύο Σκώτους, οἱς εἶχεν ἐπιτραπῆ ὑπὸ τῆς Ἐλισάβετ ἢ εὐλαχίης τῆς Μαρίας, πλὴν ἢ ἱστορία ἀπέδειξε, κατὰ τρόπον σχεδὸν ἀμείδιον, τὰς πλαστάς ἐνεῖνας ἐπιστολάς τῆς Ἐλισάβετ. Ἄγεται ἐπὶ δικαστηρίου κοινού ἢ Μαρία κατόπιν καὶ μετὰ τῆς πεποθήσεως ἐκεῖνης, ἢν ἐμπνέει ἢ ἀθωότης, διὰ μακροτάτης ἐπιμηγορίας ἀποδεικνύει τὸ ἀδόκιμον τῆς πρὸς αὐτὴν προσαφθείσης κατηγορίας, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ προσέθηκεν, ὅτι ἀνωρελὰς ἔκρινεν ἵνα ὑπομνήσῃ πρὸς αὐτὴς ὅτι οὐδέποτε θ ἐνοήθη τὸν θάνατον τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἐλισάβετ καὶ προέστρεπεν αὐτοὺς ἵνα παραγγάωσι τοὺς κατηγοροὺς πρὸς αὐτὴν. καὶ ἐνώπιον αὐτῆς βεβιωθῆ. ἂν ὑπηγόρευσε τὴν ἐπιστολήν, πλὴν τοῦτο δὲν ἐγένετο δεκτὸν, τὸ βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι εἰς τῶν κατηγορῶν ἐν ὄρα θανάτου ὠμολόγησεν ὅτι ἀδίκως κατηγορήσε τὴν Μαρίαν. Τὸ Κοινοβούλιον οὐδόλως καμφοθὲν εἰς τοὺς λόγους τῆς Μαρίας ἐξέδωκε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ καὶ προτρέπει τὴν Ἐλισάβετ, ἵνα καὶ αὐτὴ ὑπογράψῃ τὴν θανατικὴν τῆς Μαρίας ποινήν. Ἡ Ἐλισάβετ, εἰ κατενόει τὸ κρίσιμον τῆς περιστάσεως, προκειμένου νὰ διαπραχθῆ κακούργημα, προκειμένου περὶ τῆς κερτισμένης Κυρίου, περὶ τῆς συγγενούς τοσούτων τῆς Εὐρώπης κρατῶν, οὐχ ἤστων ἐκατέρθη ὅτι ἐπρεπεν ἵνα προδῆ εἰς παραπλήσιον διάδημα. Ἡ εὐνοική ἀρ' ἐνός

κατάστασις τῆς Εὐρώπης, τοῦ Φιλίππου μαχομένου πρὸς τὰς Κάτω Χώρας, τοῦ γυναικαδέλφου τῆς Μαρίας Ἐβρίκου τοῦ Γ'. ἀσχολουμένου περὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς περισπασμούς του, ἅτε ἀπειλουμένου ὑπὸ τῶν Γουζῶν, τὸ πατροπαράδοτον ἀρ' ἐτέρου μίστος αὐτῆς, διεκδικούσης δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἀγγλικοῦ θρόνου, ἅμα δὲ ἡ ζηλοτυπία τῆς γυναικὸς, καθολικῆς οὔσης, πάντα ταῦτα ἵσχυσαν ἵνα ἡ Ἐλισάβετ ὑπογράψῃ. Μετὰ δεινὸν τέλος ἀγωνία ὑπογράφη. Ἐξω τοῦ βασιλικοῦ γραφείου ἴστατο ὁ γραμματεὺς ἀνακρίνων τὸ ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐνεχείρισεν ἡ Ἐλισάβετ μετὰ μεγίστης σιωπῆς: Δίς ἠρώτησεν ὁ γραμματεὺς περὶ τοῦ χρόνου καὶ τόπου τῆς ἐκτελέσεως καὶ δίς διατάσσει αὐτὸν ἡ βασίλισσα νὰ μὴ τὴν ἐνοχλήῃ καὶ πειράτῃ ἢ ἀναχωρήσῃ. Τότε τολμᾷ διάβηκα ὁ γραμματεὺς καὶ πειράτῃ ἵνα φράξῃ τὴν ὁδὸν, ἀλλ' ἡ Ἐλισάβετ μετὰ βασιλικῆς ἀξιοπρεπείας λέγει αὐτῷ: «Οὕτω τολμᾷ, Δαδίστον;» φθάσαντος δὲ τῆν στυγμὴν ἐκείνην τοῦ ὑπουργοῦ καὶ ἐρωτήσαντος τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη ὁ γραμματεὺς πᾶν ὅτι εἶχε συμβῆ. Ἐνευθεν νοήσας ὁ ὑπουργὸς τὴν μεταμέλειαν τῆς βασίλισσας, διατάσσει ἵνα ἡ ναυαρχία ἐκτελεσθῇ ἐν Χάϊτ-Χόλ τὴν 8 Φεβρουαρίου 1587, καὶ τὴν ναυαρχίαν ταύτην κομίζῃ αὐτὸς οὗτος πρὸς τὴν Μαρίαν. Οὐδεὶς οὐδέποτε, κἀν ἥρωε, εἶδειεν μείζονα αὐτῆς ἀταραξίαν ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ἐκείνῃ, λέγει δὲ πρὸς τὸν κομιστὴν ὑπουργόν: «Εὐχαριστῶ, Μιλόρδε, ὅτι ἐκομίσαστέ μοι τὴν ἀγγελίαν ταύτην. Μετὰ δεκαενεαετῆ καθειρήν χάρω ὅτι ἀπαλλάττομαι τῆς ζωῆς μου». Ζητήσασα δὲ χάρτην γράφει τὴν διαθήκην αὐτῆς, διαθέτουσα τὰ εὐερέματα καὶ τοὺς ἀδάμαντας αὐτῆς εἰς τὰς ἡγεμονίδας τῆς Σκωτίας, αἵτινες ἐπὶ ροσάτω ἔτη ἐνέμειναν παρ' αὐτῆς, ἀνακουφίζουσαι τὰ δεινὰ αὐτῆς, παρήγγειλε πολλὰ, μὴ λησμονήσασα καὶ τοὺς ἐν Γαλλίᾳ συγγενεῖς αὐτῆς, γράφει πρὸς τὸν θεὸν τῆς Ἐβρίκου τῆς Γουζῆς. οὐδέλωε ζητούσα ἐκδικήσιν διὰ τὸ χυθὲν αὐτῆς αἷμα, πέμπει ἐτέραν ἐπιστολὴν τῷ Πάπῃ Σίξτῳ Ε'. παρακαλοῦσα αὐτὸν ἵνα συγχωρήσῃ τ' ἀμαρτήματά τῆς. Τελευταίον στέλλει ἐπιστολὴν καὶ πρὸς τὴν Ἐλισάβετ, παρακαλοῦσα αὐτὴν, ἵνα τὸ μὲν σῶμα τῆς ταρῆ ἐν Ἀγγλίᾳ, τὴν δὲ καρδίαν διατάξῃ ἵνα πέμψωσιν εἰς Γαλλίαν, ἔνθα ἀμέριμνος ἔβρευσεν ἡ νεότης αὐτῆς. Μετὰ τὸ τέλος τῆς φραγῆς, ἐξήτησεν ἄρτον καὶ οἶνον μεθ' ὕδατος συγκερασμένον, ὅπως ἐνισχύσῃ ἑαυτήν. Ἐν μέσῳ τοῦ κοιπετοῦ καὶ τοῦ θρήνου τῶν παρακολούθουσῶν γυναικῶν, αὐτῇ ἀπέργεται καὶ κοιμᾶται ὕπνιον ἀτάραχον. Οὐδὲν ἰνδαλμα εὐδου κατατρόμασεν αὐτὴν, σεμνουμένην ὅτι ἀπέθνησκεν ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς. Τὴν πρώτην ἀρπυνοθεῖσα διέταξε τὴν ὑπηρετήσαν αὐτῆς ἵνα κομίσῃ τὸ εὐερέμα, ὅπερ ἔφερε κατὰ τοὺς μετὰ τοῦ Φραγκίσκου τῆς Γαλλίας γάμους τῆς, στοχάζομένη ὅτι, ἐὰν χάριν ἐπιγείου βασιλείως ἐσθραὶ τοῦτο, πολλῇ μᾶλλον ἤδη μέλλουσα νὰ περιέλθῃ τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου, δὲν ἐλησμονήσας δὲ καὶ τὸ ἐκ βατίστου μανδύλιον, δι' οὗ ἔμελλον νὰ θεθῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς, ἵνα μὴ ταρχυθῶσιν ἐκ τῆς μαρμαρυγῆς τοῦ πελέκειας, καὶ τὸν ἐξ ἐλεφαντόδοντος σταυρὸν αὐτῆς. Ἐξέρχεται τέλος ἅμα τῇ ἐγγίσει τῆς μοιραίας στυγμῆς, ἐκ τοῦ θωματίου, παρακολουθουμένη ὑπὸ τῶν ὀλοφυρομένων γυναικῶν καὶ μεταδίνει οὐχὶ εἰς θρόνον, ἀλλ' εἰς τὸν θάνατον καὶ ἐκείθεν εἰς τὴν ἀθανάσιαν, ἐνῶ δὲ καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν χρόνον τῆς καθειρήσεως αὐτῆς ἔπασχεν ἐκ βρυματισμῶν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην λαμπρότατα περιεπάτησεν. Ἰαρώμα ὠρθού-

το καὶ παρ' αὐτῷ ἴστατο ὁ δῆμιος κρύπτων τὸν πέλεκον. Ἀνέρχεται τὸ ἱαρώμα καὶ μετὰ φωνῆς δυνατῆς λέγει ὅτι ἀπέθνησκεν ἀθάνα, ὅτι ἀπέκρουσε πάταξ τὰς κατ' αὐτῆς μηχανορραφίας, ὅτι συνώμοσε μὲν ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς τῆς, διότι ἰδικὸς τῆς ἦτο ὁ θρόνος καὶ ὅτι πᾶς καθειρημένος ἐπιθῆκε τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ ποτε ὅτι ἐμελέτησε τὸν θάνατον τῆς Ἐλισάβετ, οὐδ' ἐμνηστικᾶκε πρὸς τὴν Ἐλισάβετ ἀποθνήσκουσα, ἐδήλωσεν ὅτι ἀπέθνησκε Σκωτίς ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ εἶτα ἀνήγγειλε λατινιστὴν προσευχὴν, παρακαλοῦσα τὸν Θεὸν, ἵνα παραλάβῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς. Ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τῆς τροφῆς, βλέπει ἐγειρομένην τὴν χεῖρα τοῦ θεμίου καὶ ἐνόμισεν ὅτι ὁ θάνατος ἐξετελεῖτο, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ, εὐθείας τοῦτέστι μενούσης, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων τῇ λέγει ὁ δῆμιος «Μεγαλειότητη, τρέμων βρεῖλω νὰ σὺς ὑπομνήσω ὅτι βρεῖλατε νὰ κύψητε» δεικνύων ἅμα τὸ κοῖλον, ἐφ' οὗ ἔμελλεν ἵνα στηρίξῃ τὴν κεραλίην αὐτῆς. Κατακρέεται τὸ πρῶτον κτύπημα, ὅπερ προσβάλλει αὐτὴν εἰς τὴν δευθεοκλήμην. Οὐδεμίαν ἡ Μαρία ἀφῆκε κραυγὴν, οὐδένα ἐξέφραεν ὀλοφυρῶν θωματικῆς ἀληγηδόνος, ὡς μάρτυς ὑπέμεινε τὸν θάνατον, τοῦ θεμίου δὲ κατενεγρόντος καὶ τὸ δεύτερον τραῦμα, πίπτει ἡ κεραλίη τῆς Μαρίας, τὴν ὁποῖαν δρᾶξας ὁ δῆμιος ὑψωσεν αὐτὴν φωνάων «Ζήτω ἡ κεραλίη τῆς Μαρίας». Οὕτως ἀπέθανεν ἡ βασίλισσα τὴν 8 Φεβρουαρίου 1587, τὸ δέκατον ἔνατον τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τὸ τεσσαρακοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἄγουσα. Καὶ ὅταν ἡ γῆ, κατὰ τινὰ ἱστορικόν, καὶ ὁ σκώληξ κατέραχον τὸ σῶμα τῆς Μαρίας, καὶ πάλιν ὁ σκελετὸς προκαλεῖ τὸ δάκρυ εἰς τὸ ὄμμα τοῦ θεατοῦ, ὁ δὲ ἀναγνώστης ἐρχεται τοῦ νέου μορμολυκείου.

(Ἐπαται τὸ τέλος)

Ζάκυνθος

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Ν. ΖΩΗΣ.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ 83 ΨΑΛΜΟΝ

Ο ψαλμὸς οὗτος ἔχει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῶν λεγιῶν τοῖς υἱοῖς Κορέ». Ἐκ τε τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τοῦ περιεχομένου φαίνεται ὅτι ὁ ποιητῆς, διὰ τοῦ προφητικοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ἀνάγεται εἰς ἐποχὴν πολλῶ ἀπωτέραν τῆς ἰδικῆς του, καὶ περίστησιν εἰς τὸ ἑαυτοῦ πνεῦμα τὴν μεγαλειότητα τῆς Θεῆς λατρείας τὴν ἐνεργουμένην ὑπὸ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Τοσαύτην δὲ ἀποδέει τὴν σιμὴν καὶ ἀξίαν τῇ παρὰ τῷ Θεῷ δαμονῇ, ὥστε οὐδὲν τῶν ἐν κόσμῳ λογίζεται ἀντάξιον αὐτῆς: αἰρεῖται μᾶλλον νὰ μὲν παρρηριμένος ἐκεῖ ἔνθα λατρεύεται ὁ Ὑψίστος ὑπὸ τῶν λογικῶν αὐτοῦ πλάσματων, ἢ νὰ διατρεθῇ ἐν τοῖς τῶν ἀμαρτωλῶν καταγωγίσι, ἐν οἷς σήπεται καὶ ἐκφυλλίζεται ὁ ταλαίπωρος ἀνθρώπος δουλὸς γινόμενος τῶν παθῶν καὶ αἰχμαλωτὸς διαπαντός τῆς ἀμαρτίας. Ἡ παρὰ τῷ Θεῷ διαμονὴ ἀποτελεῖ τὸν ἀνθρώπινον προορισμόν, διότι μακρὰν μὲν τοῦ Θεοῦ βασιλεύει τὸ κακόν, σὺν τούτῳ δὲ καὶ ὁ θάνατος τοῦ τε σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, παρὰ δὲ τῷ Θεῷ ἔξυγενήσεται τὸ πνεῦμα, κρατύνεται διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἀρραγοῦς συνδέσμου τῆς ἀγάπης, καὶ χωρεῖ ἀπρόσκοπτον εἰς τὴν ἀθανάσιαν. Ὅσατε τίς ὁ ἐπωρευόμενος; Ὁ ἐν σκηνώματι ἀμαρτωλῶν διημερεύων καὶ δικυκτερεύων, ἢ ὁ παραμένων ἐν ταῖς τοῦ Θεοῦ σκηνώμασι; Φα-

νερόν εἶναι ὅτι ὁ δεύτερος, καθόσον οὗτος μὲν τελειοῦται ἐν τῷ Θεῷ, ἐκεῖνος δὲ ἀποκτηνοῦται καὶ θανατοῦται ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας. Διὰ τοῦτο εὐλόγως ὁ ποιητής, ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ ἐνθουσιασμῷ, ὁμολογεῖ ἀλήθειαν πραγματικὴν, ἀποκαλῶν μακάριον καὶ πανευδαίμονα τὸν ἐλπίζοντα ἐπὶ Κύριον, καθότι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ τελεία Ἀγάπη ἡ συγκαταστήσα τὰ πάντα καὶ συνέχουσα τὰ πνεύματα δεσμῷ ἀδιαρρήκτῳ. Ἐὐν παραβάλωμεν τὸ ὑπὲρ τῶν ληγῶν τῆς ἐπιγραφῆς πρὸς τὴν ἐν τῇ Κ. Δ. χρῆσιν τῆς λέξεως ληγῶς (Ματθ. κα'. 33), ὅπου ἐρμηνεύεται διὰ τοῦ Θυσιαστηρίου, ἐν ᾧ τελεῖται ἡ ἀναμίμικτος Θυσία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, βλέπομεν ὅτι ὁ ψαλμὸς ἀφορᾷ εἰς τὰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας, τὰς τηρούσας ἀπαρραταλεύτως καὶ ἀναλλοιώτως τὴν Θεῖαν τοῦ Σωτῆρος διδακτικὴν, οἷαν παρέλαβον παρὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τῶν ἀποστόλων, ἠσφαλίσαντο δὲ διὰ τοῦ ἑπταπύργου τῶν ἐπιτῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ ἐροῦνίζαν τῷ πολυτίμῳ αἵματι ἀναριθμητῶν μαρτύρων ἐπὶ δεκαεννέα ὄλους αἰῶνας.

Στιχ. 1. Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων. Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλάς τοῦ Κυρίου.

Ὁ Θεὸς ὡς κραταιὸς καὶ δυνατὸς λέγεται κίριος τῶν δυνάμεων. Εἶναι δὲ καὶ κύριος πάντων τῶν οὐρανίων ταγμάτων, ὧν εἶναι καὶ αἱ δυνάμεις, αἱ ἀρχαί, αἱ κυριότητες. Ἄλλ' ἡ τελευταία αὕτη ἐκδοχὴ εἶναι λίαν περιορισμένη, ἀρμυδιώτερον, νομιζόμεν, εἶναι νὰ ἐκλάδωμεν τὴν ἔκφρασιν ὡς ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς παντοδυναμίας. Καὶ αὕτη ἀρμυρίζει ἰδίως τῷ Δημιουργῷ ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. Τὸ σκηνῶσθαι δὲ παρὰ τοιοῦτω κυριάρχῃ καὶ δεσπότη ἔστιν τὸ ἀγαπητότερον τῶν ἀντακειμένων. Ἡ ἔννοια εἶναι ἀπόσον ἐπιθυμητὴ εἶναι ἡ παρὰ σοὶ διαμονή, παντοδύναμι Κύριε. Ποθεῖ σφόδρα καὶ χάνεται ἡ ψυχὴ μου διὰ νὰ καταλάβῃ θέσιν ἐν τῷ Θεοδμήτῳ σου ἀγιστηρίῳ.

Στιχ. 2. Ἡ καρδία μου καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσταντο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα.

Διχοτομεῖ ἑαυτὸν ὁ ποιητής ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ, ἅτε ἐκ δύο ἀπαριζόμενον στοιχείων, τῆς ψυχῆς ἢ καὶ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος. Καὶ τὴν μὲν ψυχὴν παρίστη: διὰ τῆς καρδίας, τὸ δὲ σῶμα διὰ τῆς σαρκός. Θέλων δὲ νὰ δείξῃ τὴν σφοδρὰν ἀγαλλίασιν τὴν αἰσθάνεται παραμένων τῷ Θεῷ, λέγει ὅτι ἀμρότερα τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτὸν στοιχεῖα, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, τουτέστιν ἡ καρδία καὶ ἡ σάρξ ἐν ἴσῃ καὶ ἀμερίστῳ ἀμίλλῃ χιμρῶσι παριστάμενα πρὸ τοῦ ἀγίου Θυσιαστηρίου τοῦ ζῶντος καὶ ἀληθοῦς Θεοῦ. Εἶναι δὲ τοῦτο εὐνόητον, καθόσον τοῦ σώματος ὄντος ἤτενος, τῆς δὲ ψυχῆς κρείστωνος ὁ ὕψιστος νόμος ἐπιβάλλει τὴν υποταγὴν τοῦ πρώτου εἰς τὴν δευτέραν. Ταύτης δὲ πραγματοποιμένης συνεπέγεται πλήρης ἀρμονία τῶν λειτουργειῶν οὐδεμία δὲ διαπάλη καὶ διαμάχη δύναται νὰ ἐγερθῇ. Ἐντεῦθεν καὶ πλήρης εὐρύς καὶ ἀγαλλίασις. Θέλει ἡ ψυχὴ καὶ ἐπιποθεῖ τὴν προσέγγισιν εἰς τὸν Δημιουργὸν τῆς; Ὡς δεσποινὰ καὶ κυριάρχος ἐπιπέσσει τῷ δούλῳ καὶ ὑπηγῶφ σώματι νὰ ἐνδῶσῃ, καὶ τοῦτο ἀμείνως ἐνδίδει καὶ παραμένει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡσπερ ἐν παραδείσῳ εὐανθεῖ.

Στιχ. 3. Καὶ γὰρ στρουθίον εὔρειν ἑαυτῷ οἶκον καὶ τρυγῶν νοσσίαν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς. Τὰ θυσιαστηρία

σου, κύριε τῶν δυνάμεων ὁ βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεός μου.

Ἡ ἔννοια τοῦ στίχου τούτου εἶναι ἡ ἐξῆς. Πᾶν κτίσμα ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ γῶρον διαμονῆς καὶ ἀναπτύξεως, καθόσον ὁ προσρισμὸς αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἔγκειται καὶ καταλήγει, περιπέριον δ' οὐδ' ὁ δὲ τοῦ ἀνθρώπου προσρισμὸς ἐπεδὴ εἶναι ὑψηλότερος καὶ πνευματικὸς, διὰ τοῦτο ὡς μόνιμον γῶρον κέκτηται τὰ θυσιαστηρία τοῦ παντοδυναμοῦ, ἔνθα διηγεκῶς τελεῖται καὶ ἀπαναλαμβάνεται τὸ μέγιστον ἐπὶ Γολγοθᾷ δρᾶμα. Διὰ δὲ τῶν θυσιαστηρίων ἐνοῦται ὁ ἀνθρώπος μετὰ τοῦ Θεοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄντι νὰ λάβῃ γενικῶς πάντα τὰ κτίσματα περιπέριεται εἰς δύο μόνον εἴδη, τὸ τοῦ στρουθίου καὶ τὸ τῆς τρυγῶνος. Ὁ ἀνθρώπος ὅμως ἐρείλει νὰ τείνῃ εἰς τὰ θυσιαστηρία τοῦ βασιλέως καὶ παντοδυναμοῦ Θεοῦ του. Ὡς πνευματικὸς πνευματικὴν ἐπιζητεῖ κατοικίαν.

Στιχ. 4. Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου. Εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀινέσουσί σε.

Ποῦ ἔγκειται, λέγει, ἡ ἀληθὴς εὐδαίμονια; Οὐδαμῶς ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου, ἦτοι ἐν τῇ ἀληθεῖ ἐκκλησίᾳ, ἔνθα αἰώνως δεξάζεται ὁ ὑπερόμνητος Θεὸς ὑπὸ τῶν εὐλακρινῶν λάτρων. Οὗτοι δὲ εἶναι εὐδαίμονες, διότι δὲν στηρίζονται ἐπὶ τῶν βρόντων καὶ ἀπολλυμένων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀσθάρτου καὶ ἀναλλοώτου Θεοῦ.

Στιχ. 5. Μακάριος ἀνὴρ, ᾧ ἐστιν ἀντίληψις αὐτῷ παρὰ σοῦ ἀνάβασις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διεθετο. Ἐπίσης εὐδαίμων, λέγει, εἶναι καὶ ἐκεῖνος ὅστις ἐρμάνει παρὰ σοί, ἔχειται σου καὶ ἀπὸ σοῦ ἐξῆρτηται. Ὡς δὲ ἀπὸ σοῦ ἐξαρτώμενος καὶ παρὰ τῆς Σῆς δεξιᾶς τὰ πάντα ἐκδεχόμενος οἰκοδομεῖ, κατὰ Μ. Ἀθανάσιον, ἀγαθοὺς λογισμοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ του. Ἄν ἀβασίς — ἀνυψώσις νοερά ἀπὸ τῶν γῆνιων εἰς τὰ ἐπουράνια. Ἄλλοις λόγοις, ὅστις εἶναι ἀρωσιωμένος τῷ Θεῷ, οὗτος εἶναι καὶ εὐτυχῆς, διότι δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὰ γῆνιὰ νὰ τὸν παρασύρωσι καὶ παρέλξωσι τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ, ἀλλ' ἀεὶ τοῦτον ἐν νῷ ἔχων ἀνυψοῦται πρὸς τὸν Θεόν, ἀγαλλόμενος ἐπὶ τῇ λαμπροτάτῃ πνευματικῇ θῆκᾳ αὐτοῦ «Ὡς ἀντίληπτορα, φησὶν, ἐπιπεγραμμένους, ἐρμηνεύει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἀγαθοὺς λογισμοὺς ἑαυτοῦ κατ' ἐκάστην οἰκοδομεῖ. οὐστιας καὶ ἀναβάσει πρὸς τὸ πᾶρον εἴρημα, διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς οἰεῖν ἀπὸ τῶν γῆνιων ἀνάβασιν εἶναι εἰς ἐπουράνια».

Στιχ. 6—7. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὸν τόπον ὅν ἔθετο. Καὶ γὰρ εὐλογία δώσει ὁ νομοθετῶν. Πορεύονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναντιν, ἐβλήσεται ὁ Θεός τῶν Θεῶν ἐν Σιών.

Εἰ καὶ διατρίβει προσκρίως ἐν τῇδὲ τῇ γῆ, ἦν ἡ ἀμαρτία κατέστησε τόπον κλαυθμοῦ, πινυῶν καὶ βετάνων, οὐδὲν ἦτον καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ τοῦ κλαυθμῶνος διερχεται ὁ ἀγαθοὺς λογισμὸς οἰκοδομῶν γηθεσύνης, διότι μόνην του παρηγορίαν ἔχει τὸν ἀντίληπτορα Θεόν, ἐπὶ τούτῳ ἐλπίζει, εἰς τούτῳ πιστεύει καὶ αὐτὸν ἐξ ἄλλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἀγαπᾷ. Ὁ δὲ γενναῖος Κύριος ὡς θαψιλλῆς καὶ πολυεὐσπλαγγνος ἀναποδίδωσι τῷ πιστῷ αὐτοῦ δούλῳ τὰς προστηρούσας ἀμειβὰς καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιζῶν. Ἀμειβῆς δὲ αὐτὸν καὶ περιβάλλει δι' ἀκαταβλήτου δυνάμεως ὥστε νὰ ἐνισχύηται ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ προεχίνων τέλε οὐμένος ἀπὸ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν νὰ ἀρτίηται πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου, ὅν εἶπεται πλείον ἰδίως ὁμολογεῖν ἐν τῇ ἀνω

Ἰερουσαλήμ. Ἀκούσωμεν τὸν Μ. Ἀθανάσιον ἐρμηνεύοντα τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ ψαλμοῦ. «Κοιλὰξ τοῦ κλαυθμῶνος τὸν θνητὸν βίον φησί. Λέγει οὖν. Ἐν τῷ θνητῷ βίῳ πλήρεις ἀγαθῶν λογισμῶν αὐτοὺς καθεκάστην οικοδομῶν. Ἀμοιβάς, φησι, τῶν καλῶν λογισμῶν δώσει αὐτοῖς ὁ νομοθετῶν, τουτέστι ν ὁ τὸν νόμον αὐτοῖς τῆς Καινῆς δεδωκώς Διαθήκης. Τίνες δ' ἂν εἶεν αἱ εὐλογίαι, ἡ τὸ ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν πορευθῆναι; Λέγει δὲ ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα πολιτείας τῆς κατὰ Θεὸν εἰς τὴν ἄνω Ἰερουσαλήμ, ἔνθα καὶ ἀπελθόντες ὄψονται τὸν Θεὸν καθὼς ἐστι».

Στιχ. 8. Κύριε ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, εἰσακούσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισαι ὁ Θεὸν Ἰακώβ. Ὑπερασπιστὰ ἡμῶν Ἰδε ὁ Θεός, καὶ ἐπίβλεψον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ σου.

Εὐχὴν βαθυτάτην ἐκφράζει ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς εἰς τὸν παντοδύναμον ἐν προφητικῷ πνεύματι καὶ ἐπικαλεῖται τὴν θείαν αὐτοῦ ἀντίληψιν ὑπὲρ τοῦ χριστιανώμου πληρώματος. Τρις μνημονεύει τοῦ Θεοῦ, ἐν ἐκάστη δὲ ἐπικληθεὶς μεταχειρίζεται ἰδιόζων γνωρίσματα, ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τὸ τῆς παντοδυναμίας ἡ τὸ τοῦ κυριάρχου τῶν ἄνω δυνάμεων ἐν στενοτέρῃ ἐννοίᾳ, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ ἐκδηλωμένως, καὶ διὰ μὲν τοῦ πρώτου γνωρίσματος δηλοῦται ὁ Πατὴρ ὡς ἀρχιφωτὸς πηγῆς, διὰ δὲ τοῦ δευτέρου ἡ θεία ἐνσάρκωσις τοῦ υἱοῦ, τοῦ παραγγελθέντος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ, καὶ διὰ τοῦ τρίτου τὸ ζωοποιῶν Πνεῦμα τὸ φωτίζον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγιάζον αὐτὴν πάντοτε, ἰδίᾳ δ' ἐν τῇ τελείᾳ τῶν Ἀγίων Μυστηρίων. Πρόσωπον Χριστοῦ ἐνταῦθα καλεῖ κατὰ Μ. Ἀθανάσιον, τὸν κεκλημένον λαὸν εἰς βασιλείον Ἰεράτευμα.

Στιχ. 10. Ὅτι κρείσσον ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ ὑπὲρ χιλιᾶδας. Ἐξελεξάμην παραρριπτέσθαι ἐν τῇ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκῶν με ἐν σκηνώματιν ἀμαρτωλῶν.

Ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ ψαλμοῦ εἶπε διὰ τῆς λέξεως σκηνώματα, τουτ' αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεις ἐνταῦθα διὰ τῆς λέξεως αὐλάς· ἄρα αἱ αὐλαὶ κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην ἴσον τὰς σκηνώματα, ἦτοι τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Οὐδεμία συγῆρισις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ παντὸς ἐκτὸς αὐτῆς τόπου. Οὐδεμία διατριβὴ δύναται νὰ παραβληθῆτὴ πρὸς τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔνθα οὐδὲν ἕτερον σκοπεῖται ἢ ἡ τελειότης τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς παντοπίας τῶν ἀρετῶν. Τίς ἀπὸ εἰλικρινοῦς καρδίας προσερχόμενος τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μετὰ θερμῶν ζήλου ἐν αὐτῇ διατριβῶν, ἐπὶ σκοπῷ βελτίωσης καὶ ἀγιασμοῦ οὐ τυγχάνει, τοῦ ποθομένου; Τίς ἐν ἀγαθῇ καρδίᾳ ἀκροώμενος τῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ Ἱερῶν τελετῶν, τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ τῶν λοιπῶν μυστηρίων, θέλει ἀπέλθει κενός; Ὁ τοιοῦτος ἐξερχόμενος τῆς ἐκκλησίας θέλει αἰσθανθῆ καὶ ἀνομολογήσει ὅτι ἐκτῆσατο μέγιστον κέρδος ἡθικόν. οὐ μᾶτην ἀνῆλπισε χρόνον καὶ οὐδὲν ὡς μεταμέλειται. Ἐναντι λοιπὸν τοιαύτης ὠφελείας δύναται νὰ συγκριθῆ ἢ παρὰ ταῖς αὐλαῖς τοῦ κυρίου διακονή πρὸς πᾶσαν ἄλλην; Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς προτάσεως ἀπαίτεται ὁ δεύτερος ἔρος τῆς συγκρίσεως ὑπὲρ χιλιᾶδας νὰ προσδιορισθῆ διὰ τοπικοῦ τίνος ἐπιρρημάτων ἀλλὰ χροῦ. Ἀλλὰ πᾶς τόπος πλὴν τῆς ἐκκλησίας δὲν δύναται νὰ εἶνε τόσον γόνιμος εἰς ἡθικὴν ὠφέλειαν καὶ τῷ ὄντι ὑπάρχουσι τόποι, ἐν οἷς ἀσκεῖται ποιά τις ἡθικὴ, οἷον τὰ σχολεῖα, διάφοροι φιλοσοφικοὶ καὶ ἐπιστημονικοὶ Σύλλογοι κτλ. ἀλλ' ἡ ὑπὸ τούτων παρεχόμενη ἡθικὴ εἶνε λίαν περιορισμένη, ἄνευ δὲ ἐκείνης, ἣν ἡ Ἐκκλησία ἐπιδαψιλεύεται

ταῖς πισταῖς, ἐλαχίστην δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ὠφέλειαν. Εἰ δὲ τὰ μέσα ταῦτα ἀρ' ἐκυτῶν ἀδυνατοῦσι νὰ ὠφελίσωσι τοὺς πολλοὺς, τίνος βλάβης καὶ ἡθικῆς ζημίας καθίστανται πρόξενα τὰ καταγώγια τῶν ἀμαρτωλῶν; Ἀπίερου βεβαίως. Διὰ τοῦτο ὀρθῶς κρίνων καὶ ὁ προφήτης λέγει ὅτι προτιμᾷ νὰ εἶνε παρρημιμμένος δούλος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον, ἢ ν' ἀποτελῆ μέλος τῶν ἀμαρτωλῶν καταγωγίων.

Στιχ. 11. Ὅτι ἔλασ καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος ὁ Θεός, χάριν καὶ δόξαν δώσας. Κύριος οὐ στερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀνακίᾳ.

Ὁ ἀγαπῶν ἀπὸ καρδίας καὶ λατρεῶν ὀρθῶς τῷ Θεῷ οὐδὲν ἔχει νὰ χάσῃ διότι ὡς ἐλεημῶν καὶ ἀληθῆς ἀγαπᾷ καὶ δοξάζει τοὺς αὐτὸν ἀγαπῶντας καὶ δοξάζοντας. Διὰ τοῦτο οἱ τὴν τριβὴν τῆς ἀρετῆς στερεῶν τῷ ποδὶ βαδίζοντες δὲν φοβούνται ποσῶς νὰ στερηθῶσι τῆς δικαίως ἀφαιλουμένης αὐτοῖς ἀμοιβῆς παρ' ἐκείνου, ὅστις εἶνε ἀψευδὴς ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Καὶ ἐν τῷ δὲ τῷ προσκίρῳ βίῳ θέλουσι τῇ ἐν περισσειᾷ τῶν ἀγαθῶν, καθόσον εἰς τὸν ἐν ἀνακίᾳ πορευόμενον εἶνε ὅλως ἕνον τὸ ἐλάττωμα τῆς πλεονεξίας, κατὰ ἀκολουθίαν δὲ οὐδέποτε θέλει ἀποθησαυρίσει ἐπὶ τῇ ματαίᾳ καὶ ὀλιγοπίστῳ ἐλπίδι τῆς ἐν ἀδήλω μείλλοντι διασώσεως αὐτοῦ καὶ τῶν οἰκείων, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν μέριμναν ἀνατίθησιν εἰς τὸν πανοικτίρμονα Κύριον, τὸν τρέφοντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ συντηροῦντα καὶ αὐτοὺς τοὺς μικροσκοπικωτάτους σκώληκας τῆς γῆς, πεποιθὼς ὅτι αὐτὸς θέλει φροντίσει διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ λογικοῦ πλάσματος καὶ πιστοῦ αὐτοῦ δούλου. Ἀλλ' οὗτος ὁ πιστὸς δούλος ὁ ἀμερίμνος διὰ τὸ μέλλον ζῶν πῶς διάγει τὰς ἡμέρας αὐτοῦ; Ὅχι βεβαίως ἐν ἀργίᾳ καὶ ἀδολεσχίᾳ, ἀλλ' ἐργαζόμενος καὶ βοηθῶν ταῖς χρεῖαν ἔχουσιν ἑμοῖς· ὁ τοιοῦτος λοιπὸν δύναται ποτε νὰ πεινάσῃ; Οὐδέποτε. Καὶ ἂν ποτε εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον περιέλθῃ, τῇ παραχωρήσει τοῦ Πλάστου ὅπως δοκιμασθῆ, καὶ τότε θέλει εὑρεῖ μωρίας πηγὰς ἐτόιμους νὰ βοηθήσωσιν αὐτῷ, καὶ ταύτας τῇ ἐπινοῦσαι τοῦ Ὑψίστου προνοητοῦ.

Στιχ. 12. Κύριε ὁ Θεὸς τῶν Δυνάμεων, μακάριος ἄνθρωπος ὁ ἐλπίζων ἐπὶ σέ.

Ὅσπερ ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ ἤρξατο διὰ τῆς φράσεως «Κύριε τῶν δυνάμεων», οὕτω καὶ ἐνταῦθα διὰ τῆς αὐτῆς καταλήγει τὸν ψαλμὸν προστιθεὶς καὶ τὸ Θεός· ἀλλ' ἡ προσθήκη αὕτη δὲν μεταβάλλει ποσῶς τὴν ἀνωτέρω ἐκφρασθεῖσαν ἔνοιαν. Τὶ δὲ λέγει ἐν τούτῳ τῷ στίχῳ; Οὐδὲν ἕτερον ἢ ὅτι καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ, ὅτι, ὅπλα δὴ, εὐδαίμων εἶνε πᾶς ὅστις ἐλπίζει ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν παντοδύναμον. Πᾶσα ἄλλη ἐλπίς εἰς τὰ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἶνε ἀπατηλὴ καὶ ἀδέξιας, ὑπόκειται εἰς μωρίας ἐξωτερικὰς περιστάσεις, ὑφ' ὧν δύναται νὰ μὴ πραγματοποιηθῆ· ἢ εἰς τὸν Θεὸν ὅμως ἐλπίς εἶνε βεβαία καὶ ἀσάλευτος, ὡπερ πανίσχυρος ἄγκυρα. Πλὴν τοῦ ὅτι λέγει τοῦτο τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ τῶν αἰῶνων πέτρα ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν βεβαιουμένην. Καὶ σήμερον ἐτι τίς ἐλπίζει ἐπὶ κύριον τὸν Θεὸν καὶ ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ; Οὐδεὶς, εἰμὴ μόνος ὁ ὀλιγοπίστος ἢ δούπιστος. Εἰ δὲ ἡ πέτρα τῶν παρελθόντων αἰῶνων μαρτυρεῖ τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ἔπεται ὅτι καὶ ἡ τῶν μελλόντων, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὁ κόσμος καὶ ἐς αἰεὶ θέλει μαρτυρῆσαι τοῦτο, καθόσον Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας (Ἐβρ. ι' 8).

Τίς ἀναγινώσκει τὸν ψαλμὸν τοῦτον καὶ δὲν ἀνομολογεῖ ὅτι περιέχει ἀληθείας ἀκαταγνώστους καὶ ὑπὸ τῆς πείρας κεκρωμέναις; Τίς μελετᾷ αὐτὸν καὶ δὲν καταθέλεται ἐκ τοῦ βαθυτάτου θρησκευτικοῦ συναίσθηματος, ὅπερ κατεῖχε μὲν τὸν ποιητὴν, κατορθοὶ δ' οὗτος νὰ διεγείρῃ ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀναγινωσκόντων ἢ καὶ ἀκρωμένων τῶν στίχων αὐτοῦ; Ἀληθῶς παρηγορίας βάλσαμον ἐγγχεῖται τῇ χριστιανικῇ καρδίᾳ, ὅταν τὰς νεύρας ταύτης πλήρῃ τὸ κινήτηρον τοῦτο θρησκευτικὸν συναίσθημα καθέδον μὲν ἐν τῇ περὶ τὰ γήϊνα ἀσχολίᾳ, ἐξεγερόμενον δὲ καὶ διαπλατύνομενον ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν ἔργων θεοπνεύστων καὶ ἀγίων ἀνδρῶν. Τὰ ἔργα ταῦτα ὅσα μᾶλλον ἀναγινώσκονται καὶ μελετῶνται ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν, τοσοῦτω θελητικώτερα γίνονται. Διατὶ δὲ τοῦτο; Διότι ἐξυφαίνονται ἐπὶ τοῦ ὠραιότητος ἐδάφους τῆς Ἀληθείας, ἣν ἀενάως καὶ ἀόκως ἐπιζητοῦσιν οἱ θνητοί. Κτησώμεθα λοιπὸν, ὦ φίλοι τῆς Ἀληθείας, τὰ ἄγια ταύτης ἔργα.

(Ἐκ τοῦ ἀνεκδότου συγγράμματος ἡμῶν «Ἑρμηνεία εἰς τοὺς ψαλμοὺς τῶν ὠρῶν καὶ τῶν μετωρίων»).

ΖΗΣΙΜΟΣ Γ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ
καθηγητής.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΙΣΑΝΙΟΥ

ΖΩΣΙΜΑΣ.

Ⓞ Ζωσιμάς ἀρχιερατεύσας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1636 μέχρι τοῦ 1747, ἤτοι ἐπὶ ἐξήκοντα ὄλα ἔτη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ—κατὰ μοναδικὸν παράδειγμα—ἦν Σιατιστεύς τὴν πατρίδα κατὰ σημειώσιν τινα τοῦ Νεοφύτου «κατὰ δὲ τὸ 1686 σωτήριον ἔτος ἀρχιεράτευσεν ὁ αἰόδιμος ἐν ἀρχιερεῦσι καὶ πατριάρχαις Ἀχριδῶν κύρ Ζωσιμάς, ὅστις πατρίδα ἔσχε τὴν πολιτείαν ταύτην Σιάτισταν ἐξ εὐπατριδῶν γονέων». Περὶ τοῦ Ζωσιμαῦ τούτου ἡ μὲν παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος Μητροπολίτης Σισανίου, ὅστις τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας ἀπὸ Σισανίου εἰς Σιάτισταν μετέφερε, σωζομένης καὶ μέχρι σήμερον τῆς οἰκίας. ἤτις ὡς Μητρόπολις αὐτῷ ἐχρησίμευεν, ἡ δὲ τοῦ Νεοφύτου περὶ αὐτοῦ σημείωσις, ὅτι ἐχρημάτισε καὶ ἀρχιεπίσκοπος, ἢ καθὼς αὐτολεξεῖ ἢ σημειώσις ἀναφέρει, Πατριάρχης Ἀχριδῶν «ἐχρημάτισε δὲ καὶ ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ποτὲ Ἀχρίδος πατριάρχης» αὐτοχειροτονηθεὶς τοιοῦτος καὶ μόνος εἰς ἑαυτὸν τὴν προσωμίαν ταύτην ἀποδώσας, ἧς ἀναμφιβόλως ἦν ξένη αὐτῷ. Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Ἀγαθάγγελος μελέτην ἰδίαν περὶ τῶν κατὰ τὰς ἐν τῷ κώδικι τῆς Μητροπόλεως σημειώσεις τοῦ Νεοφύτου γνωστῶν Μητροπολιτῶν Σισανίου ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ δημοσιεύσας (Ἐκκλ. Ἀληθ. ἔτος β-ον σ.

491), ἐθεώρησε τὸν Ζωσιμαῦν χρηματίσαντα ἀπὸ μὲν τοῦ 1686 μέχρι τοῦ 1714 ἀρχιεπίσκοπον Ἀχριδῶν καὶ πρόεδρον Σισανίου ἅμα, ἀπὸ τῆς τελευταίας δὲ χρονολογίας μέχρι τοῦ 1746, ὅτι πρόεστη ἀρχιερατικῶς μόνος τῆς ἐπαρχίας Σισανίου ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη μὴ στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἀνασκευάσθη ὑπὸ τοῦ τότε ἀγίου Βελεγράδων, νῦν Ἀμασειᾶς κ. Ἀνθίμου Ἀλεξούδη, διὰ σπουδαιότητος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ δημοσιευθείσης μελέτης (ἔτος γ-ον τεύχος X. σ. 148), ἐν ἣ ἔκ διαφόρων ὑπομνημάτων καὶ συνοδικῶν πράξεων τῆς ἐκκλησίας τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν σαφῶς κατεδείκνυεν ὅτι ὁ Ζωσιμάς, δις ἀναχθεὶς ἐν ἔτει 1695 καὶ 1708 εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Ἀχριδῶν, διεκράτησε τὸ μὲν πρῶτον τέσσαρα τὸ δὲ δεύτερον εἰ καὶ μόνον ἔτος τὸν θρόνον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς διατηρήσας προεδρικῶς κατὰ τὴν κατάβασιν τὴν Μητρόπολιν Σισανίου (αὐτόθι σ. 151). Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς κατὰ ταῦτα, ὅτι ὁ Ζωσιμάς δὲν πρέπει νὰ διεκράτησε συγχρόνως τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἔδραν καὶ τὴν Μητρόπολιν Σισανίου ἐπὶ ὁκτὼ καὶ εἰκοσιν ἔτη, μῆτε ὑπὸ τῶν τοῦ κ. Ἀνθίμου Ἀλεξούδη δημοσιευθέντων ὑπομνημάτων, μῆτε ὑπὸ τῶν ἐν τῷ κώδικι τῆς Μητροπόλεως σωζομένων πρακτικῶν βεβαιωμένου τοῦ γεγονότος, ἅτινα ἀπὸ μὲν τοῦ 1686 μέχρι τοῦ 1693 ὑπογράφονται ὑπ' αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Σισανίου «ὁ Ζωσιμάς ἐπιβεβαιοῦ» ἀπὸ δὲ τοῦ 1696—μηδενὸς πρακτικοῦ διατηρουμένου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1693 μέχρι τοῦ 1695—ὑπογράφονται διὰ πρασίνης μελάνης ἐν ἐπικεφαλίδι μὲν «πατριάρχης» κάτωθεν δὲ «ὁ Ἀχριδῶν Ζωσιμάς ἐπιβεβαιοῦ», οὐχ' ἤττον ὁμως πρέπει νὰ παρρατηρήσωμεν ὅτι ἀνελθὼν ὁ Ζωσιμάς ἐν ἔτει 1695 καὶ 1708 τὸν θρόνον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν κατεῖχε συγχρόνως καὶ τὴν ἐπαρχίαν Σισανίου «ἔχων καὶ τὴν ἐπαρχίαν», ὡς ἔστιν εἰκάσαι οὐ μόνον ἐκ τῆς ρητῆς ταύτης διαβεβαιώσεως τοῦ Νεοφύτου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς ἀναφέρεται Μητροπολίτης Σισανίου χρηματίσας καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Ζωσιμάς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχριδῶν διετέλει, καίτοι ὁ συγγραφεὺς τῶν ἀρχιερατικῶν καταλόγων τοποθετεῖ Μητροπόλιν τινὰ ὡς τοιοῦτον κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, εἰς τὸν περὶ τῶν Μητροπολιτῶν Σισανίου κατάλογον αὐτοῦ. Περὶ τοῦ Ζωσιμαῦ δὲ τούτου, ἐκ τινος ἐπισήμου ἐγγράφου ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1768 ἐπὶ ἀρχιεπισκόπου Ἀγ. Ἰουστινιανῆς Ἰωσήφ, δύο περίπου ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐκδοθέντος, πληροφοροῦμεθα ὅτι εἶχεν υἱὸν εἰς ὃν διὰ διαθήκης, ἐπικυρωθείσης μετὰ ταῦτα καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀχριδῶν Ἰωσήφ, διέθηκε καὶ ἐν Σιατίστῃ ἰδίαν περιουσίαν,

τὸ διαλαμβάνον δὲ τὴν πληροφορίαν ταύτην ἔγγραφον εὐρισκόμενον εἰς χεῖρας τῶν συγγενῶν αὐτοῦ καὶ μήπω δημοσιευθὲν καταθέτομεν εἰς τὴν δημοσιότητα πρὸς διατήρησιν ἔχον οὕτως.
(Συνέχεια)

ΠΟΙΚΙΛΑ

Συνεχισθέντων μετὰ τὰς ἐπιτυχεῖς, ὡς προεγράφη τοῦ Ἀ' Ἑλληνικοῦ Παρθενιαγωγείου δημοσίας ἐξετάσεις, συνῶδ᾽ αὐτῷ προδημοσιευθέντι προγράμματι, καὶ τῶν τοῦ Σχολαρχείου εἴτα τῆς Ἀ' Ἀστικῆς, τῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου, καὶ τοῦ Σουλτανεῖου Παρθενιαγωγείου πρὸ τῆς Α. Π. τοῦ Μητροπολίτου Πολυκάρπου, τοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος Ἐξρχ. Κ-ου Β. Διγενῆ, τῆς Σεβ. Ἐφορείας καὶ Δημογεροντίας καὶ πυκνοῦ ὀμίλου οἰλομούσων, μάλιστα γυναικῶν ἐπωφελομένων τῆς εὐκαίρου περιστάσεως, λαμπραὶ ἐπὶ τῇ πορείᾳ τῶν ἡμετέρων Σχολείων, ὑπὸ τῶν παρόντων ἀπεκομίσθησαν ἐντυπώσεις, εὐχρηθέντων ἕπως καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ὑποστηριζόμενων ἐπιτηρουμένων καὶ ἱκανοποιουμένων διδασκόντων τε καὶ διδασκόμενων, πολυσχιδῆς ἀρθῆ καὶ μετάρσιος ἢ τῆς ἀληθοῦς παιδείας φωτοδότης φλῶς, διαλύσασα τὰ τῆς ἀμαθείας καὶ δευσιδαιμονίας σκόπη, θερμαίνουσα πολλοὺς καὶ πληθύνουσα τὴν γνώσιν πρὸς δόξαν καὶ εὐκλειαν τοῦ Γένους ἡμῶν!

* *

Τῇ προπαραλεύσει Κυριακῇ ἐτελέσθησαν οἱ γάμοι τοῦ φίλου συμπολίτου ἡμῶν Κ-ου Χρήστου Χαραλαμπίδου μετὰ τῆς εὐπαιδευτοῦ καὶ περικαλλοῦς κόρης Χρυσῆς Μιχαήλ, οἷς εὐχόμεθα πᾶσαν ἀνωθεν εὐλογίαν καὶ ἐν ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ διαζήσωσιν.

* *

ΜΗΔΕΠΟΤΕ ΑΠΕΛΠΙΖΟΥ

Εἰς τὸν διάστηρον ἐξερευνητῆν Δ-ρα Αἰθιγγιστῶνα ἔλεγέ ποτε κατατεθλιμμένης ἀξιοματικῆς τις, βεβαιῶς πολλὰ ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἐπάγγει, «Εἶμαι χαμένος». Ὁ δὲ Αἰθιγγιστὼν σοβαρῶς: «Χαμένος;» οὐδεὶς πρέπει τόσον εὐκολῶς νὰ λέγῃ τοιαῦτα, ἔχων τὸν Θεὸν βοηθόν!

Ταῦτα λέγων ἐδείξεν εἰς τὸν ἀξιοματικὸν τὰς οὐλὰς τοῦ βραχίονός του, αἱ ὅσαι προήρχοντο ἐκ τῶν ὀνύχων λέοντος καὶ ἐξηκολούθησε: «Χωρὶον τι Μάυρων, κακῶς ὑπὸ γρηαίου τινὸς λέοντος προσβαλλόμενον, κατεστρέφετο. Ἀπεράσιμα νὰ βοηθῆτω τοὺς δυστυχεῖς τούτους.

Κατεδίωξα μετὰ τινῶν Μάυρων τὸν λέοντα καὶ ἐπερὶβόλησα κατ' αὐτοῦ: Δυστυχῶς ἡ σφαῖρα ἐπλήρωσεν μόνον αὐτὸν. Ὁρμηθεὶς κατ' ἐμοῦ καὶ μετ' ἐβρίψα κατὰ γῆς. Οἱ Μάυροι μετ' ἐγκατέλιπον. Παρατήρησα τοὺς πεπυρακτωμένους ὀφθαλμούς, τοῦ λέοντος καὶ ἠσθάνομην τὴν θερμὴν πνοήν του. Ἦμην ἀνθρωπίνως «χαμένος ἄνθρωπος» ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ περιμένῃ ἢ θάνατον μαρτυρικόν. Αἴτηνος ἀκούσεται κίνησις τις ἐξ ἐνδῶν τῶν φεουδόντων Μάυρων, ὡσὲν νὰ ἤθελε νὰ προσβολῆσθαι κατὰ τοῦ λέοντος. Πάραιτα ὁ λέων ἐβρίβθη κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐπλήρωσεν αὐτὸν καὶ ἕνα ἄλλον, ὅστις προσεπάθει νὰ υπερασπίσῃ ἑαυτὸν διὰ τοῦ δόρατος καὶ εἴτα συνεσώρευσεν αὐτοὺς κατατεθλιμμένους ἐκ τοῦ ρεύσαντος αἵματος καὶ ἀψύχους. Οὕτως ἐγὼ ἐσώθην καὶ γνωρίζω τώρα ὅτι: καὶ ὑπὸ τοὺς ὀνύχους τοῦ λέοντος κείμενός τις δὲν εἶναι χαμένος. Ὁ Θεὸς καὶ ἐκεῖ ἀκόμη δύναται νὰ βοηθῆσθαι!

* *

Φοβερὰ εἶναι ἡ δυνάμις τοῦ περασμοῦ. Διαβολικὴ ἰδέα δυνατὸν νὰ συνοδεύῃ θεϊκὴν ἐπιλαμίην: Οὐδεὶς οὐδὲ ὁ ἀγιώτερος δύναται νὰ ἀπορύγῃ τοὺς πειρασμούς. Τί τὸ πρακτέον; Νομίζομεν ἴσως ὅτι εἴμεθα ἱκανῶς ἰσχυροὶ, ἕπως ἀντιστάμενοι κατανηκώσωμεν τὸν πειρασμόν.

Ἄχ! καὶ μήπως εἰς τοὺς υπερηφάνους λόγους τοῦ Πέτρου δὲν ἠκολούθησεν ἡ πτώσις; Ὑπάρχει παροιμία λέγουσα: «Φεῦγε καὶ σώζου. — Ὁ στρατιώτης θὰ ἐκἀγγαζεν βεβαίως βροντοδῶς ἀκούων τὴν παροιμίαν ταύτην. Καὶ ἐν τούτοις εἶναι σύνοιαι καὶ σοφία ἐν στιγμῇ πειρασμοῦ νὰ ἐνεργῇ τις οὕτω. Καλλίτερον φυγὴ ἢ πτώσις!

Οἱ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι φωτιζόμενοι συγγραφεῖς τῆς Βίβλου, ὡς γνωσκόντες τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ἐγνωρίζον καλῶς ὅτι ἢ πρὸ τοῦ πειρασμοῦ φυγὴ εἶναι προτιμότερα ἢ ἡ κατὰ πρόσωπον διαπάλη, ἥτις διὰ μακρὰς ἰσως πείρας κτάται. «Τοὺς πειρασμούς ἢ φεύγετε μετὰ φρονήσεως ἢ διασπάτε μετ' ἀνδρείας,» ἔλεγε ποτὲ ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀμβωνοῦ καὶ ὁ νῦν ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης Εὐμένιος. Ἰδὲ καὶ Ἱερεμίου 50 κεφ. 8. Ἀ' Τιμθ. 6, 11' Β' Τιμθ. 2, 22' Β' Πέτρ. 1-4.

Α Δ Δ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Κ. Κ-ω Δ. Χ' Θεοδώρου, Ν. Κωνσταντίνου, Μ. Σάββα, Ἐλένη Künstler, Κ. Στάνκοβιτς, Ν. Ταπτικλή, Χ' Π. Καρακατάκη, Στ. Χ' Δημητρίου, Στμ. Μέξη, Ν. Εὐστρατιάδη, Μ. Στυλιανούδη, Ι. Θεοσολάκτου, Ἀριστ. Σκορζίνη, Β. Ζαρίφω, Γ. Μοσχίδη, Α. Ι. Γραμματιεῖδη. Ἐν τ α ὕ θ α.—Constantin D. Simatos. Bucarest' ἐλάσσομεν εὐχαριστοῦμεν θερμῶς.

Α Γ Γ Θ Ε Λ Ι Α

Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.
(Λουκ. ια' 28).

Σήμερον, ὅτε ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ, λαοὶ, φυλαὶ καὶ γλώσσαι, ἐν τῇ ὕλῃ πρώην κυλιόμενοι, αὐθόρμητοι πλέον καὶ σωρηδόν ὡς ἐξ ὕπνου ἐγειρόμενοι, ἀνανήφρουσι καὶ εἰς τὸ φῶς καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπανέρχονται, θὰ εἶναι ἀχαριστία μεγίστη ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἂν, κρύπτων τὸ ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ δωρηθέν μοι τάλαντον, δὲν διαθρύψω κατὰ μικρὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον διὰ τοῦ φωτός τῆς δημοσιογραφίας ὅσους κατὰ καιροὺς

ἐπ' Ἐκκλησίας ἐξεφώνησα λόγους

ἀναπτύσσων καὶ πλατύνων κατὰ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, ἐν γλώσσῃ καταληπτῇ καὶ σαφεῖ τὸν ἐν τοῖς κυριακοῖς λογίοις κεκρυμμένον νοῦν διδασκῶν καὶ ἱερουργῶν τὸ Εὐαγγέλιον τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας, ὁποῦς οὕτω, πληθυνθείσης τῆς ἀληθοῦς γνώσεως καὶ μετ' αὐτῆς τῆς ἀτομικῆς οἰκογενειακῆς καὶ ἐθνικῆς ευημερίας, δυνηθῆ ἕκαστος ἡμῶν νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμόν του, εἰκὼν καθιστάμενος ἐπὶ τῆς γῆς εὐεργετικῇ τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ.

Οἱ λόγοι οὗτοι, ἐν μόχθοις καὶ ἰδρώσι συνταχθέντες, συγκείμενοι δὲ ἐξ 7 τυπογραφικῶν φύλλων, πωληθήσονται, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ πρὸς ὃν ἀποβλέπουσιν, ἀντὶ ἐν ὅς καὶ ἰσόνοιο φράγκου. Διό, ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν καὶ ὑποστήριξιν ἀπάντων τῶν θελόντων δι' ἐλαχίστου ποσοῦ νὰ γίνωσι συνεργοὶ τοιοῦτοῦ ψυχωρελοῦς ἔργου, καὶ εὐχαριστῶν αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων, προβαίνω μετὰ θάρρους εἰς τὸ ἔργον, συνεχτυπῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς βίβλου καὶ τὰ εὐγενῆ αὐτῶν ὀνόματα.

Βάρνα Ἰουλίου 1899. Δ-ρ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ' ΔΑΝΗΛΑ

Σχολάρχης καὶ συντάκτης τῆς «Πανδαισίας».